

2) legal, which are acts of will of authorized subjects of administrative legal relations, the competence of which extends to the entire territory of Ukraine or some of its localities, where the legal regime of martial law operates (in particular, the Constitution of Ukraine; the Law of Ukraine "On the Legal Regime of Martial Law"; the decree of the President of Ukraine on the introduction of martial law in Ukraine or in some of its localities, approved by the Verkhovna Rada of Ukraine; Plan for the introduction and provision of measures of the legal regime of martial law in some localities of Ukraine, taking into account the threats and specifics of the specific situation that has developed; orders and directives on issues of provision defense, public safety and order, implementing measures of the legal regime of martial law; law enforcement acts of judicial and law enforcement agencies, their officials and employees).

Keywords: *Constitution of Ukraine, constitutional human rights and freedoms, legal regime of martial law, restriction of constitutional human rights and freedoms, grounds for lawful restriction of constitutional human rights and freedoms.*

УДК 342.739

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-272-277

Світлана СЛАБКО©

кандидат юридичних наук, доцент
(Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя, Україна)

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗМІН ЩОДО ФОРМ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНСЬКИХ КОНСТИТУЦІЯХ

У статті з'ясовано концептуальні зміни, що відбувалися у законодавчому закріпленні форм власності у різні періоди існування УРСР як республіки СРСР та незалежної України. Констатовано, що в країнах романо-германської правової сім'ї, до якої належить Україна, що рецепіювали римське право, питання власності належать до питань конституційного рівня регулювання і є прерогативою цивільного права. Тому цитовано відповідні нормативні положення з Конституції УРСР (1929, 1937, 1978 років), Конституції України (1996 року), Цивільного кодексу України 2003 р. з констатацією відповідних змін. Зроблено висновок щодо необхідності дотримання балансу для повноцінного розвитку усіх форм власності.

Ключові слова: *власність, Конституція, форми власності, державна власність, приватна власність, комунальна власність.*

Постановка проблеми. Економічну основу будь-якого суспільства становить форма власності на засоби виробництва. Вона ж є одним з базових критеріїв визначення типу держави по формаційного підходу – одному з двох (також цивілізаційний), заснованому на економіко-правовому вченні про зміну суспільно-економічних формацій – історичного типу суспільства з панівною формою власності, певним способом виробництва і класовою структурою. Певний вплив надає форма власності на соціально-економічні показники – ріст населення, рівень безробіття, дохід населення, тип, форму планування, структуру економіки, обсяг валового внутрішнього продукту тощо. Тому нагальною є необхідність вироблення концепції подальшого формування та розвитку для держави відносин власності з урахуванням історичного типу Української держави, національних особливостей для вироблення ефективного балансу між формами власності.

Аналіз, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. У вітчизняній науці відсутні публікації щодо дослідження концептуальних змін у формах власності в українських конституціях. Тому наше дослідження спирається на конституційне законодавство УРСР та незалежної України, напрацювання фахівців у питаннях про форми власності, таких як: М. Денисов [1], О. Кравчук [2], Л. Поліщук [3] та ін.

Метою статті є з'ясування концептуальних змін, що відбувалися у законодавчому закріпленні форм власності у різні періоди української історії, обґрунтування оптимальних положень для сучасної України.

Виклад основного матеріалу. У країнах романо-германської правової сім'ї, до якої належить Україна, що рецепіювали римське право, питання власності належать до

питань конституційного рівня регулювання і є прерогативою цивільного права.

Внаслідок усталеної після перемоги революції 1917 р. радянської влади і створення 30.12.1922 р. соціалістичної держави докорінно змінилися відносини власності. Якщо в попередніх суспільно-економічних формаціях (типах держави) панувала приватна форма власності (в рабовласницькому суспільстві – приватна власність на засоби виробництва і рабів, в феодальному – приватна власність при закріпленій соціальній нерівності, в капіталістичному – приватна власність при формальній соціальній рівності всіх членів суспільства), то в соціалістичному суспільстві – соціалістична (суспільна) власність.

У грудні 1922 р. I з'їзд Рад Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР) затвердив Декларацію і Договір про утворення СРСР. У Договорі про утворення СРСР проголошувалося, що 4 незалежні радянські соціалістичні республіки: Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка – РРФСР (Росія), Українська Радянська Соціалістична Республіка – УРСР (Україна), Білоруська Радянська Соціалістична Республіка – БРСР (Білорусія) і Закавказька Радянська Федеративна Соціалістична Республіка – ЗРФСР (Закавказзя) – з метою зміцнення Радянської влади на добровільних і рівноправних засадах утворюють єдину союзню державу. Договір передбачав організацію загальносоюзних органів державної влади і в загальних рисах визначав їх компетенцію. 31 січня 1924 р. II з'їзд Рад СРСР одностайно затвердив першу Конституцію СРСР і завершив конституційне оформлення єдиної Радянської держави.

Перша Конституція СРСР від 31.01.1924 не містить норми про власність. Вона цілком присвячена принципам побудови першої у світі соціалістичної союзній багатонаціональній держави на базі диктатури пролетаріату. Конституція законодавчо закріпила повну правову рівність всіх народів СРСР та їх суверенітет. Були затверджені Державний Прапор, Герб і столиця СРСР.

Однак вже у 1929 р., коли XI Всеукраїнський з'їзд рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів ухвалив затвердити Конституцію (Основний закон) Української соціалістичної радянської республіки (УСРР), в ст. 4 Поділу 1. «Засади» закріплено, що «вся земля, надра, ліси і води, а також фабрики, заводи, банки, залізниці, водний і повітряний транспорт і засоби зв'язку є соціалістичною державною власністю на визначених законодавством Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Української соціалістичної Республіки основах» [4].

Друга Конституція СРСР від 05.12.1936 р. («Сталінська») та прийнята на її основі Конституція УРСР від 30.01.1937 р з аналогічним текстом тільки українською мовою наголошували, що «Економічну основу СРСР становлять соціалістична система господарства і соціалістична власність на знаряддя і засоби виробництва, що утвердилися в результаті ліквідації капіталістичної системи господарства, скасування приватної власності на знаряддя і засоби виробництва і знищення експлуатації людини людиною» (ст. 4); «Соціалістична власність в Українській РСР має або форму державної власності (всенародне добро), або форму кооперативно-колгоспної власності (власність окремих колгоспів, власність кооперативних об'єднань)» (ст. 5); «Земля, її надра, води, ліси, заводи, фабрики, шахти, рудники, залізничний, водний і повітряний транспорт, банки, засоби зв'язку, організовані державою великі сільськогосподарські підприємства (радгоспи, машиннотракторні станції тощо), а також комунальні підприємства і основний житловий фонд у містах і промислових пунктах є державною власністю, тобто всенародним добром» (ст. 6); «Громадські підприємства в колгоспах і кооперативних організаціях з їх живим і мертвим інвентарем, продукція, що її виробляють колгоспи і кооперативні організації, а так само їх громадські будівлі становлять громадську, соціалістичну власність колгоспів і кооперативних організацій.

Кожний колгоспний двір, крім основного доходу від громадського колгоспного господарства, має в особистому користуванні невелику присадибну ділянку землі і в особистій власності підсобне господарство на присадибній ділянці, жилий будинок, продуктивну худобу, птицю та дрібний сільськогосподарський інвентар – згідно із статутом сільськогосподарської артілі» (ст. 7) [5].

Отже, у конституціях 1936–1937 років було встановлено тотожність державної власності як власності загальнонародної і закріплена роль держави як організації, яка здійснює оперативне їм управління. При цьому економічні результати показують, що такий стан економіки являв собою як економічний, так і психологічний оптимум. Все-таки люди за своєю природою – індивідуалісти, а найкращими колективістами стають

тоді, коли це їх власний вільний вибір. Наявність в економіці індивідуального і кооперативного сегмента таку свободу людям забезпечувало [1].

Відповідно до гл. 2 Конституції СРСР від 07.10.1977 р. («Брежнєвської») основу економічної системи СРСР становить соціалістична власність на засоби виробництва у формі державної (загальнонародної) і колгоспно-кооперативної власності. Соціалістичною власністю є також майно профспілкових та інших громадських організацій, необхідне їм для здійснення статутних завдань (ст. 10). Виділялася особиста власність громадян СРСР, яку становили «трудові доходи. В особистій власності можуть бути предмети вжитку, особистого споживання, комфорту і підсобного домашнього господарства, жилий будинок і трудові заощадження» (ст. 13). Аналогічні норми містила Конституція УРСР від 20.04.1978 р. Зокрема, у ст. 10 Глави 2 «Економічна система» закріплювалося, що «Основу економічної системи Української РСР становить соціалістична власність на засоби виробництва у формі державної (загальнонародної) і колгоспно-кооперативної власності. Соціалістичною власністю є також майно профспілкових та інших громадських організацій, необхідне їм для здійснення статутних завдань. Держава охороняє соціалістичну власність і створює умови для її примноження. Ніхто не має права використовувати соціалістичну власність з метою особистої наживи та в інших корисливих цілях». Також визначалося, що «Державна власність – спільне надбання всього радянського народу, основна форма соціалістичної власності. У виключній власності держави є: земля, її надра, води, ліси. Державі належать основні засоби виробництва в промисловості, будівництві і сільському господарстві, засоби транспорту і зв'язку, банки, майно організованих державою торговельних, комунальних та інших підприємств, основний міський житловий фонд, а також інше майно, необхідне для здійснення завдань держави» (ст. 11); «Власністю колгоспів та інших кооперативних організацій, їх об'єднань є засоби виробництва та інше майно, необхідне їм для здійснення статутних завдань. Земля, яку займають колгоспи, закріплюється за ними в безплатне і безстрокове користування. Держава сприяє розвитку колгоспно-кооперативної власності та її зближенню з державою. Колгоспи, як і інші землекористувачі, повинні ефективно використовувати землю, бережно ставитися до неї, підвищувати її родючість» (ст. 12); «Основу особистої власності громадян Української РСР становлять трудові доходи. В особистій власності можуть бути предмети вжитку, особистого споживання, комфорту і підсобного домашнього господарства, жилий будинок і трудові заощадження. Особиста власність громадян і право її спадкоємства охороняються державою. У користуванні громадян можуть бути ділянки землі, які надаються в установленому законом порядку для ведення підсобного господарства (включаючи тримання худоби і птиці), садівництва та городництва, а також для індивідуального житлового будівництва. Громадяни зобов'язані раціонально використовувати надані їм земельні ділянки. Держава і колгоспи сприяють громадянам у веденні підсобного господарства. Майно, що є в особистій власності або в користуванні громадян, не повинно служити для одержання нетрудових доходів, використовуватись на шкоду інтересам суспільства» (ст. 13) [6].

Як бачимо, в економічній частині «Брежнєвська» Конституція багато в чому повторює «Сталінську».

Тобто за період існування СРСР спостерігалася поступова відмова від приватної власності. Основу економічної системи СРСР становили форми власності: соціалістична в двох підвидах – державна (загальнонародна) і колгоспно-кооперативна, що визначалося існуванням в соціальній структурі суспільства двох основних класів – робітників і селян, а також особиста власність громадян.

Логічним є те, що в процесі набуття Україною незалежності (24.08.1991 р.) після прийняття Декларації про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. був прийнятий Закон «Про власність» від 07.02.1991 р. (втратив юридичну силу в 2007 р.). Проте Декларація про державний суверенітет України містила норми щодо форм власності. Зокрема, у ст. VI. «Економічна самостійність» визначає, що «Земля, її надра, повітряний простір, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території Української РСР, природні ресурси її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, весь економічний і науково-технічний потенціал, що створений на території України, є власністю її народу, матеріальною основою суверенітету Республіки і використовуються з метою забезпечення матеріальних і духовних потреб її громадян. Українська РСР має право на свою частку в загальносоюзному багатстві, зокрема в загальносоюзних алмазному та валютному фондах і золотому запасі, яка створена

завдяки зусиллям народу Республіки. Вирішення питань загальносоюзної власності (спільної власності всіх республік) здійснюється на договірній основі між республіками – суб'єктами цієї власності... Українська РСР забезпечує захист всіх форм власності» [7]. В Акті проголошення незалежності України, що прийнятий Постановою Верховної Ради Української РСР від 24.08.1991 р., наголошено: «... здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто проголосує незалежність України та створення самостійної української держави – УКРАЇНИ» [8]. Це означало, що усі положення Декларації про державний суверенітет України, у тому числі і щодо питань власності, є фундаментальними для формування економічної основи незалежної України.

Відповідно до ч. 4 ст. 2 Закону України «Про власність» «власність в Україні виступає в таких формах: приватна, колективна, державна. Всі форми власності є рівноправними». Також закон виділяв виняткову власність народу України та інтелектуальну власність: «Національне багатство України: земля, її надра, повітряний простір, водні та інші природні ресурси, що знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, основні засоби виробництва в промисловості, будівництві, сільському господарстві, транспорті, зв'язку, житловий фонд, будівлі та споруди, фінансові ресурси, наукові досягнення, створена завдяки зусиллям народу України частка в загальносоюзному багатстві, зокрема в загальносоюзних алмазному та валютному фондах і золотому запасі, національні культурні та історичні цінності, в тому числі і що знаходяться за її межами, є власністю народу України» (ст. 1 і розділ 2); «Суб'єктами права інтелектуальної власності визнаються громадяни, юридичні особи та держава. Об'єктами права інтелектуальної власності є твори науки, літератури і мистецтва, відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, знаки для товарів і послуг, результати науково-дослідних робіт і інші результати інтелектуальної праці» (розділ 6). Відповідно до ст. 31 «До державної власності в Україні належать загальнодержавна (республіканська) власність і власність адміністративно-територіальних одиниць (комунальна власність)» [9].

Норми прийнятої 28.06.1996 р Конституції України встановлюють наявність власності українського народу, від імені якого право власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування; приватної, державної і комунальної власності, проголосивши, що держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності. Зокрема, наголошено, що «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією. Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону. Власність зобов'язує. Власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству. Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом» (ст. 13); «Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом. Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним» (ст. 41); «Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності» (ст. 54); «Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад... Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби» (ст. 142) [10].

Такі ж форми власності закріпив Цивільний кодекс України, що був прийнятий

16.01.2003 р. і вступив в силу з 01.01.2004 р., норми якого діють і на сьогодні [11]. Тобто з прийняттям Цивільного кодексу України відбулися концептуальні зміни щодо форм власності – виділення комунальної власності в окрему форму і скасування колективної форми власності.

Тільки Господарський кодекс України, прийнятий і набув чинності одночасно з Цивільним кодексом України, класифікуючи підприємства за формою власності, виділяє підприємства, що діють на основі колективної власності (ст. 63), до яких відносить виробничі кооперативи, підприємства споживчої кооперації, підприємства громадських та релігійних організацій, інші підприємства, передбачені законом [12].

Тобто на сьогодні у законодавстві України наявні колізії норм щодо форм власності. Спираючись на тезу, що питання власності належать до питань конституційного рівня регулювання і є прерогативою цивільного права, треба внести зміни в ГК України, визначивши підприємства колективної власності підприємствами приватної власності, засновниками яких є юридичні особи приватного права.

Висновки. Отже, на українських землях, які в період існування СРСР були зібрані в Українську РСР як частину Союзу РСР, панувала соціалістична суспільно-економічна формація з поступовою відмовою від приватної власності та встановленням соціалістичної (суспільної) в двох підвидах – державної (загальнонародної) і колгоспно-кооперативної власності, що визначалося існуванням в соціальній структурі суспільства двох основних класів – робітників і селян, а також особистої власності громадян. У період набуття незалежності та за роки розбудови незалежної, правової, соціальної, демократичної держави в Україні відбувалися концептуальні зміни щодо форм власності. Вибраний шлях на відмову від планової економіки на користь ринкової, на встановлення економічного плюралізму з існуванням декількох рівноправних форм власності, зумовив закріплення в законодавстві спочатку трьох форм власності – державної (загальнодержавної та комунальної), колективної, приватної, а згодом (є і на цей час) – державної, комунальної, приватної.

На користь приватної власності вказує її характеристика як такої, що має найбільш високий ступінь винятковості, високу рухливість тощо. Вона змінюється відповідно до нових масштабів усупільнення економіки, відкриває простір розвитку продуктивних сил і підвищення ефективності господарської діяльності. Різноманіття форм власності відображає ступінь розвитку продуктивних сил і організаційно-економічних відносин. Тому для ефективного розвитку держави та суспільства в умовах економічного плюралізму необхідна виважена протекціоністська політика з високим ступенем соціальної відповідальності влади, досконале законодавство з встановленням гарантій та захистом усіх форм власності, спрямовані на виконання головного обов'язку держави – утвердження і забезпечення прав і свобод людини.

Сучасне життя, досвід розвинутих країн показує доцільність існування різних форм власності на рівноправній основі. Проте необхідно дотримуватися балансу для повноцінного розвитку усіх форм власності на підставі положення: держава не втручається у сферу приватного життя і приватного бізнесу, а тільки контролює їх законність, але в стратегічних сферах (металургія, машинобудування, енергопостачання, транспорт тощо) повинна переважати державна форма власності.

Список використаних джерел

1. Денисов М. Історія власності в СРСР. 27.11.2016. URL : <https://subscribe.ru/group/russkij-mir-i-russkie-v-mire/12917475/>.
2. Кравчук О. О. Державна власність як форма власності в Україні (аксіологічний аспект). URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/2916/1/19.pdf>.
3. Поліщук Л. Форми права власності за законодавством України. *Віче*. 2011. № 14. С. 13–15.
4. Конституція (Основний закон) Української соціалістичної радянської республіки. Затверджена Постановою XI Всеукраїнського з'їзду рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів 15.05.1929 р. URL: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1929.html>
5. Конституція (Основний закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки: від 30.01.1937. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/001_001#Text.
6. Конституція (Основний закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки. Прийнята на позачерговій сьомій сесії Верховної Ради Української РСР дев'ятого скликання 20.04.1978. URL: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1978.html>.
7. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст. 429.
8. Про проголошення незалежності України : Постанова Верховної Ради Української РСР від 24.08.1991. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. Ст. 502.
9. Про власність : Закон України від 07.02.1991. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 20.

Ст. 249 (втратив чинність на підставі Закону № 997-V від 27.04.2007. *ВВР*. 2007. № 33 Ст. 440.).

10. Конституція України : прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

11. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.

12. Господарський кодекс України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18–22. Ст. 144.

Надійшла до редакції 12.12.2022

References

1. Denysov, M. *Istoriia vlasnosti v SRSR*. 27.11.2016 p. [History of property in the USSR. 27.11.2016] URL: <https://subscribe.ru/group/russkij-mir-i-russkie-v-mire/12917475/> [in Ukr.].

2. Kravchuk, O. O. *Derzhavna vlasnist yak forma vlasnosti v Ukraini (aksiolohichnyi aspekt)* [State property as a form of property in Ukraine (axiological aspect)]. URL : <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/2916/1/19.pdf>. [in Ukr.].

3. Polishchuk, L. (2011) *Formy prava vlasnosti za zakonodavstvom Ukrainy* [Forms of ownership under the legislation of Ukraine]. *Viche*. № 14, pp. 13–15. [in Ukr.].

4. *Konstytutsiia (Osnovnyi zakon) Ukrainskoi sotsialistychnoi radianskoi respubliki. Zatverdzhena Postanovoiu XI vseukrainskoho zizdu rad robotnychykh, selianskykh i chervonoarmiyskykh deputativ 15.05.1929*. [Constitution (Basic Law) of the Ukrainian Socialist Soviet Republic. Approved by the Resolution of the 11th All-Ukrainian Congress of Councils of Workers', Peasants' and Red Army Deputies on May 15, 1929.]. URL : <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1929.html>. [in Ukr.].

5. *Konstytutsiia (Osnovnyi zakon) Ukrainskoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respubliki: vid 30.01.1937* [Constitution (Basic Law) of the Ukrainian Soviet Socialist Republic: dated January 30, 1937]. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/001_001#Text. [in Ukr.].

6. *Konstytutsiia (Osnovnyi zakon) Ukrainkoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respubliki. Pryiniata na pozacherhovii somii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainskoi RSR deviatoho sklykannia 20.04.1978* [Constitution (Basic Law) of the Ukrainian Soviet Socialist Republic. Adopted at the extraordinary seventh session of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR of the ninth convocation on April 20, 1978.]. URL : <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1978.html>. [in Ukr.].

7. *Deklaratsiia pro derzhavnyi suverenitet Ukrainy vid 16.07.1990* [Declaration on State Sovereignty of Ukraine dated July 16, 1990]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR*. 1990. № 31. St. 429. [in Ukr.].

8. *Pro proholoshennia nezalezhnosti Ukrainy : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainskoi RSR vid 24.08.1991* [On the declaration of independence of Ukraine: Resolution of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR dated August 24, 1991 No. 1427-XI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1991. № 38. Art. 502. [in Ukr.].

9. *Pro vlasnist* [On property] : *Zakon Ukrainy vid 07.02.1991*. *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR*. 1991. № 20, art. 249 (vtratv chynnist na pidstavi Zakonu № 997-V vid 27.04.2007. *VVR*. 2007. № 33, art. 440. [in Ukr.].

10. *Konstytutsiia Ukrainy : pryiniata na 5 sesii Verkhovnoi Rady vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR* [The Constitution of Ukraine, adopted at the 5th session of the Verkhovna Rada dated June 28, 1996 No. 254k/96-BP]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30, art. 141. [in Ukr.].

11. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003* [Civil Code of Ukraine dated January 16, 2003]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2003. № 40–44, art. 356. [in Ukr.].

12. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003* [Economic Code of Ukraine dated January 16, 2003]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2003. № 18–22, art. 144. [in Ukr.].

ABSTRACT

Svitlana Slabko. Theoretical and Legal Substantiation of Conceptual Changes Regarding Forms of Ownership in Ukrainian Constitutions. The article is devoted to clarifying the conceptual changes that took place in the legislative consolidation of forms of ownership in different periods of the existence of the Ukrainian Soviet Socialist Republic as a republic of the Union of Soviet Socialist Republics and independent Ukraine. It was established that in the countries of the Romano-Germanic legal family, to which Ukraine belongs, that adopted Roman law, ownership issues are related to issues of the constitutional level of regulation and are the prerogative of civil law. Thus, relevant regulatory provisions from the Constitutions of the Ukrainian Soviet Socialist Republic (1929, 1937, 1978), the Constitution of Ukraine (1996), and the Civil Code of Ukraine 2003 are cited, with a statement of the relevant changes. At the same time, the Constitution of 1929 approved one form of ownership - socialist state ownership. The Constitution of 1937 established the identity of state ownership as ownership of the entire nation and established the role of the state as an organization that carries out its operational management. And in the 1978 Constitution of the Ukrainian Soviet Socialist Republic, the basis of the economic system of the Ukrainian Soviet Socialist Republic is socialist ownership of the means of production in the form of state (national) and collective farm-cooperative ownership. Personal ownership of citizens, the basis of which is labor income, was also allocated. The norms of the Constitution of Ukraine of 1996 establish the existence of ownership of the Ukrainian people, on behalf of which the right of ownership is exercised by state authorities and local self-government bodies; private, state and communal ownership.

Analysis of the norms of legislative acts on forms of ownership shows the presence of conflicts, which requires improvement of the relevant legislation. A conclusion was made about the expediency of the existence of different forms of ownership on an equal basis. However, it is necessary to maintain a balance for the full development of all forms of ownership in order to achieve high socio-economic indicators of the functioning of the state and society.

Keywords: *property, constitution, forms of property, state property, private property, communal property.*